

Koyunlarda Kırkım

1

KIRKIM ZAMANININ BELİRLENMESİ

2

Kırkım, koyun üzerindeki yapağıyı makas ya da makine ile keserek alma işlemine verilen addır. Koyunlardan üstün nitelikte yapağı elde etmek için yapağı gömleğini zarar vermeden kırmak ve yöntemine göre saklamak gerekir.

Kırkım Zamanının Belirlenmesi

Kırkım zamanının belirlenmesi öncelikle bölgenin hava koşullarına bağlıdır. Bu zamanın saptanmasında, yapağı gömleğindeki yağıtının yumuşayıp ortaya çıkmasını sağlayacak yeter sıcaklığın olduğu dönem temel alınır. Yağıtı, kırkımın kolay ve düzgün olmasını sağlar. Zamanı belirleyen diğer önemli konular, kuzulama mevsimi ile yeterli sayıda nitelikli kırkıcının bulunabilme durumlarıdır. Kuzulama mevsiminden önce yapılacak kırkımlar yavru atmalara neden olabilir. Bu yüzden kırkım genelde kuzulamadan sonra yapılır.

KIRKIM ZAMANININ BELİRLENMESİ

3

Kırkım zamanının çok iyi saptanması gerekir. Soğuk havalarda , bir başka deyişle erken yapılan kırkım zor olur. Yağlı ve kir, kırkım aygıtına yapışarak kırkımı zorlaştırır. Ayrıca, kırılan koyunlar soğuk havanın etkisiyle hasta olabilirler. Kırkım geç yapılırsa, yapağın bir kısmı kendiliğinden dökülebilir. Lüleler düğümlenebilir. Bu da taramayı etkileyeceğinden gömleğin değerini düşürür. Diğer yandan kırılması geciken koyunlar sıcaklardan rahatsız olurlar.

Türkiye'de kırkım zamanı, bölgesel ayrım gösterir. Batı Anadolu'da Nisan-Mayıs, Orta Anadolu'da Mayıs-Haziran ve Doğu Anadolu'da Haziran-Temmuz aylarında yapılır. Genel ilke olarak koyunlar yılda bir kez kırılır. Ancak kimi bölgelerde iki kırkım olur. İkinci kırkım Eylül ayı içinde yapıldığından buna güz kırkımı da denir.

KIRKIM HAZIRLIKLARI

4

Kırkım Hazırlıkları

Kırkıma başlamadan önce, kırkım yerinin, kırkım makinelerinin ve kırkım yapılacak koyunların hazırlanmaları gerekir.

Kırkım yeri;

- Temiz olmalıdır
- Kırkım yerinin gölgelik olması istenir.

Kırkım kapalı bir yerde yapılacaksa yeterli ışık almalıdır © Kırkım yeri tabanı sağlam ve düz olmalıdır. Toprak yerden mutlaka kaçınılmalıdır. En iyisi tahta döşemedir. Bu olası değilse büyük bir branda bezinden yararlanılır.

Kırkımdan önce makine parçalanır. Bıçaklar bilenir. Makine parçalan temizlenir ve yağlanır; yedek parçalar alınır. Bu şekilde hazırlanan makine ile kırkım kolay olur.

Kırkımın sağlığı açısından koyunların hazırlığı da önemlidir. Bu amaçla koyunlarda fazla çakıldak varsa bunlar kesilir. Ayrıca akşamdan aç bırakılır. Aç kalan koyunlar kırkım sırasında pislemez.

KIRKIM HAZIRLIKLARI

5

KIRKIM HAZIRLIKLARI

6

Oil liberally

KIRKIM HAZIRLIKLARI

7

KIRKIM HAZIRLIKLARI

8

Kırkıma koçlardan başlanır. Koçu sırasıyla anaç koyunlar şişekler ve toklular izler.

Kırkım Sırasında Dikkat Edilecek Konular

- Kırkımda yapağı gömleğini bir bütün durumunda çıkarmaya çalışmalı, parçalamadan sakınılmalıdır.
- Kırkım, deriyi olduğunca yakın yerden yapılmalıdır.
- Kırkım sırasında, deriye ve meme uçlarını kesmekten kaçınılmalıdır.

KIRKIM HAZIRLIKLARI

9

KIRKIM YÖNTEMLERİ

Kırlıkla Kırkım

Kırlık, yapağı kırkımında kullanılan özel makasa verilen addır. Bu yöntemde koyunlar yatırılır ve ayakları bağlanır. Bağ olarak yapağıdan yapılmış ip kullanılır. Kırlık ile kırkımda, yapağı parçalar halinde makasın iki bıçağı arasına sıkıştırılarak kesilir.

Kırlık ile yapılan kırkımdan sonra koyunun vücudu düzgün değildir. Yapağının bir miktarı koyun üzerinde kalır. Koyun derisini kesme oranı makineli kırkıma göre fazladır.

Bir kırkıcı ortalama olarak günde 60 koyun kırkabilir.

KIRKLIK

11

KIRKLIK

12

KIRKLIK

13

KIRKLIK

14

KIRKLIKLA KIRKIM

15

KIRKIM YÖNTEMLERİ

16

Makineli Kırkım

Kırkım makineleri, berber saç kesme makinelerinin büyük tipleridir. Hareketlerini değişik enerji kaynaklarından sağlarlar. Sabit ve seyyar makineler vardır.

Makineli kırkımın bir çok üstünlüğü vardır. Bunların başlıcaları şunlardır;

1. Makineli kırkım daha kısa zamanda olur. Usta kırkıcılar bir günde 100-200 koyunu kırkabilir.
2. Makine yapağıyı deriye daha yakın yerde kırkabilir. Bu yüzden makineli kırkımda, lüle uzunluğu ve gömlek ağırlığı daha fazladır.
3. Makineyle kırkım düzgün olur. Bu, lülelerin birörnekliliğini artırır.
4. Deri yararlanmaları ve ikinci kesimler kırıklıkla kırkıma göre çok azdır.

MAKİNELİ KIRKIM

Yapağıya zarar vermeden kolay kirkim için, koyun tutuşla makine kullanma tekniğini bilmek gerekir. Yapağı gömleğini bir bütün halinde çıkarmaya zen göstermeli, parçalamaktan kaçınılmalıdır. Bunu sağlamak için kirkim bir sıra içinde yapılır;

Yerli koyunlar daha hareketli olduklarından bağlanır. Merinos ya da merinos melezleri daha iri ve ağır olduklarından bağlanmaz. nce göğüs nahiyesinden kirkima başlanır, sonra kavramlara değin karın altı ve etrafı kirkılır. Bundan sonra sađ arka bacak içi ve dışı, sol arka bacak içi ve dışı kirkılır. Koyun sađ tarafa yatırılır. Sol kaładan başlanıp önce doğru sırt, yanlar ve boyun kirkılır. Daha sonra koyun kol tarafına yatırılır. Sađ n nahiyelerden kirkılmaya başlanır ve sağrı nahiyesinde son bulur. Kirkimin bir sıra içinde düzgün yapılabilmesi için kirkımcının uygun yerlerde bulunarak koyunu fazla hareket ettirmemesi gerekir.

Kirkim sırasında makine tarafından toplanan yağlıtı ve toz karışımı bıçağın hareketini zorlaştırır. Bu karışımın temizlenmesi için 40°C de sodalı su kullanılmalıdır.

Makineli kirkimde bir kirkıcı, 5 dakikada bir koyunu kirkmalıdır. Bir iř gününde 100-150 koyun rahatlıkla kirkılabilir. 200 koyunu bulan kirkıcılar da vardır.

MAKİNELİ KIRKIM

18

MAKİNELİ KIRKIM

19

KIRKIM YÖNTEMLERİ

20

Kimyasal Kırkım

Kimyasal kırkım, yapağı gelişmesini bir süre için durdudan bir ilacın koyunlara verilmesi ilkesine dayanır. Kimyasal kırkımda CPA (cylophosphamide) adlı ilaç (koyun başına 28 – 30 mg) koyunlara ağız yoluyla 20 gün süreyle verilir. İlaç, folliküllerde büyümeyi bir an için durdurur. Bu sırada el bir makine gibi çalışarak yapağı gömlek halinde çıkartılır.

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

Yapağı gömleklerinin değerlerini kaybetmeden saklanması için, yöntemine uygun olarak hazırlanmaları gerekir.

Kırkılan yapağı gömleği bir iki defa silkelenerek kaba kirleri ve kalıntılar dökülür. Daha sonra toz ve toprağın iyice dökülmesi ve havalandırmak için ya tel ya da tahta kafesler üzerine sarılır. Eğer gömlek herhangi bir nedenle nemli ise havalandırma kuruyana değin sürdürülür. Yapağı gömleği yeterince havalandırmadan nemli olarak sarılırsa ya da nemli bir ortamda saklanırsa yapağı üreyen bakteriden dolayı özelliklerini kaybederler. Kırkım sonu yapağı kusurları şekillenir. Bu kusurların en önemlileri renk değişikliği ve direnç noksanlığıdır.

Havalandırılan gömleğin etek ve bacak kısımlarındaki çakıldaklar da alındıktan sonra, önce gömleğin sol ve saç yanları ortada birleşecek şekilde katlanır. Bundan sonra arkadan başlamak suretiyle öne doğru kıvrılır. Katlanan yapağı gömleğinde omuz bölgesi dış kısımda kalır.

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

Sarılan gömlekler taşınma sırasında saçılıp dökülmemesi için bağlanır. Bağlama işi çok sıkı yapılmamalı, gömleğin açılmasını engelliyecek sıklıkta olmalıdır. İpi çapraz olarak birer kez geçirmek yeterlidir. En uygun bağlayıcı ip, kağıt iplikten olanlardır. Diğerleri örneğin kalın ip, renkli ip ya da tel yapağı gömleğine zarar verir.

Daha sonra yapağı gömlekleri çuvallara konur. Çuvallarda depolanan yapağı, dış etkilerden ve kirden korunur. Bu yüzden yapağı çuvallarının temiz olmasına özen gösterilmelidir. Diğer yandan yapağı gömlekleri çuvallara doldurulurken sınıflandırılır. Siyah renkliler, çakıldaklı kısımlar, karın altı yapağıları, koç yapağıları, koyun yapağıları, toklu yapağıları ve kuzu yapağıları aynı çuvallara konur. Önemli bir konuda yapağının çuvallar içinde sıkı sıkıya basılmamasıdır. Bu durumlarda yapağının parlaklığı kaybolabilmektedir.

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

25

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

26

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

27

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

28

Yapağıların iyi bir şekilde saklanması için temiz, kuru, serin ve ışıklı yerlerde bulundurulmaları gerekir. Depolama yerinde çuvallar en az 15 cm yükseklikte raflara yerleştirilmelidir. Nem, yapağı kusurları oluşturur. Yüksek ısı, yapağıda normal olarak bulunan nem ve yağı buharlaştırabilir, bu durum hem ağırlık kaybına neden olur, hem de yapağının niteliğini bozar. Kirli yerler, bakteri faaliyetini kolaylaştırır. Kf ve güveler de yapağının doğal düşmanıdır.

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

29

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

30

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

31

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

32

YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI VE SAKLANMASI

33

